

**ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ
В ОБЛАСТ ЯМБОЛ ПРЕЗ 2023 ГОДИНА**

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на индикаторите е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (EU-SILC)“.

Оценка на бедността

През 2023 г. в област Ямбол линията на бедност е 505.25 лв. средномесечно на лице от домакинство. При този размер на линията под прага на бедност са били 10.7% от населението на областта (табл. 1).

1. Основни индикатори за бедност в област Ямбол

	2019	2020	2021	2022	2023
Линия на бедност - средномесечен размер - лв.	352.7	387.9	467.3	558.1	505.3
Относителен дял на бедните - % от населението	27.4	22.2	21.7	22.2	10.7
Относителен дял на бедните преди получаване на социалните трансфери - % от населението	52.1	47.7	42.6	45.5	42.0
Относителен дял на бедните преди получаване на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	33.3	31.8	28.4	32.6	19.0
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението (S80/20)	9.2	7.6	6.5	6.1	7.5
Коефициент на Джини ¹	40.4	37.7	34.7	33.7	34.2

В сравнение с предходната година размерът на линията на бедност за областта намалява с 9.5%, а относителният дял на бедното население - с 11.5 процентни пункта. В областта относителният дял на бедност при мъжете е 10.9%, а при жените - 10.6%. Разликата в равнището на бедност между двата пола е 0.3 процентни пункта при 1.5 процентни пункта за страната (мъже - 19.8% и жени - 21.3%). В сравнение с 2022 г. в област Ямбол делът на бедност при мъжете намалява с 4.4 процентни пункта, а при жените с 18.1 процентни пункта.

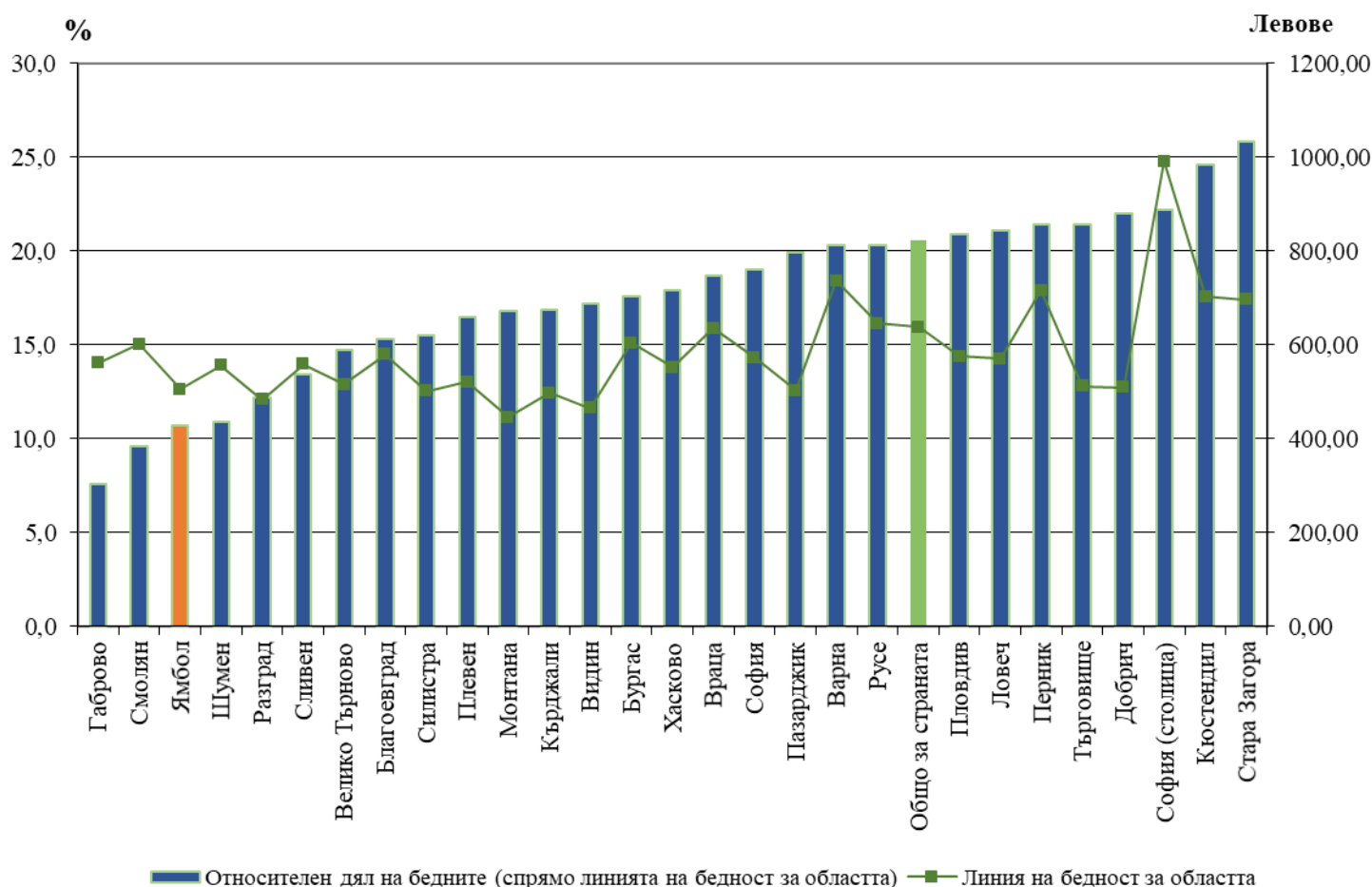
¹ Изчислява се на основата на данни от разпределението на лицата от домакинствата по доход и е нормиран в границите от 0 до 100.

Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за 2023 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност се повишава от 10.7% до 19.0%, или с 8.3 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност за област Ямбол нараства до 42.0%, или с 31.3 процентни пункта.

През 2023 г. най-ниската линия на бедност се наблюдава в областите Монтана и Видин - съответно 446 лв. и 466 лв., а най-високата в областите София (столица) - 990 лв. и Варна - 736 лева.

Най-висок е относителният дял на бедните в областите Стара Загора - 25.8% и Кюстендил - 24.6%, а най-нисък в областите Габрово - 7.6% и Смолян - 9.6% (фиг.1).

Фиг.1 Разпределение на областите по равнище на бедност през 2023 година

Материални и социални лишения на домакинствата

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности.

От 2021 г. се включва нов показател за тежки материални и социални лишения, който показва липсата на необходими и желани предмети за водене на достоен живот. Изчислява се като дял на лицата от населението, които не могат да си позволят 7 от 13 показателя - 6 на индивидуално ниво и 7 на ниво домакинство.

През 2023 г. 26.6% от населението на област Ямбол живее в тежки материални и социални лишения (ограничения в 7 от 13 показателя) и намалява спрямо предходната година с 2.4 процентни пункта (табл.2).

2. Население, живеещо с тежки материални и социални лишения, по пол общо за страната и в област Ямбол

(Проценти)

	2021	2022	2023
Общо за страната	19.1	18.7	18.0
Мъже	17.8	17.6	16.7
Жени	20.3	19.8	19.2
Област Ямбол	31.2	29.0	26.6
Мъже	27.6	26.7	24.5
Жени	34.6	31.2	28.5

Комбиниран индикатор

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2030“ от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални и социални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че в област Ямбол през 2023 г. 32.0 хил. лица, или 29.7% се нуждаят от специални грижи за преодоляване на бедността, социалното неравенство и изключването от активна трудова дейност (табл. 3). Стойността на показателя намалява с 8.5 процентни пункта спрямо 2022 година.

3. Население в риск от бедност или социално изключване по пол

	2021	2022	2023
Общо за страната			
Брой лица - хиляди	2193.5	2206.1	1933.1
Относителен дял от населението - %	31.7	32.2	30.0
Мъже			
Брой лица - хиляди	984.0	974.7	875.5
Относителен дял от населението - %	29.4	29.4	28.2
Жени			
Брой лица - хиляди	1209.5	1231.4	1057.6
Относителен дял от населението - %	33.9	34.8	31.6
Област Ямбол			
Брой лица - хиляди	46.5	43.9	32.0
Относителен дял от населението - %	40.0	38.2	29.7
Мъже			
Брой лица - хиляди	19.9	17.9	14.6
Относителен дял от населението - %	35.0	32.0	28.1
Жени			
Брой лица - хиляди	26.6	26.0	17.4
Относителен дял от населението - %	44.7	44.0	31.1

* Данните за предходните години преди 2021 г. са преизчислени спрямо новата дефиниция

Методологични бележки

С Регламент (ЕС) 2019/1700 на Европейския парламент и на Съвета се определя обща рамка за европейската статистика за лицата и домакинствата, основана на индивидуални данни, събрани чрез извадки. Наблюдението за доходите и условията на живот (SILC), е част от изследванията включени в регламента, и се отнася до събирането на съпоставима и актуална информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването са всички **обикновени** домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

Размерът на извадката за 2023 г. включва 9 379 домакинства от 6 ротационни групи от всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на възраст 16 и повече навършени години. Извадката се състои от шест ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение);
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството;
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на възраст 16 и повече навършени години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече навършени години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Образователна степен

За определяне на образователното равнище е използвана Международната стандартна класификация на образованието (МСКО 2011):

- МСКО 0 - Предучилищно образование
- МСКО 1 - Начално образование
- МСКО 2 - Основно (прогимназиално) образование
- МСКО 3 - Средно образование
- МСКО 4 - Професионално обучение след средно образование
- МСКО 6 - Висше образование (бакалавър и професионален бакалавър)
- МСКО 7 - Висше образование (магистър)
- МСКО 8 - Висше образование (доктор).

Претегляне на данните

Базата данни за всяка страна съдържа следните тегла:

Домакинско тегло (целева променлива DV090) за получаване на действителния брой обикновени домакинства в страната.

Персонално тегло (целева променлива RB050) за получаване на действителния брой лица на територията на страната.

Персонално тегло за всеки член на домакинството на възраст 16 и повече навършени години (целева променлива RB040) за получаване на броя на лицата на възраст 16 и повече навършени години на територията на страната.

При изчисляване на индикаторите за бедност се използва персоналното тегло (RB050), тъй като статусът на бедност се изчислява на индивидуално ниво и целевата група се отнася към цялото население, живеещо в обикновени домакинства. За някои от индикаторите, фокусирани върху лицата на възраст 16 и повече навършени години (например „относителен дял на работещите бедни“), се използва персонално тегло (RB040) за лицата на възраст 16 и повече навършени години.

При изчисляване на индикаторите теглата се коригират с претеглящ фактор за отразяване на липсващите случаи (домакинства с нулеви доходи) в изследването (RB050a).

Поради извадковия характер на изследването за доходите и условията на живот по някои основни показатели са изчислени следните оценки в табл. 4:

4. Оценки на някои основни показатели в област Ямбол през 2023 година

Индикатори	Относителен дял - %	Стандартна грешка
Население в риск от бедност и социално изключване (нова дефиниция)		
Общо	29.7	6.2
Мъже	28.1	7.1
Жени	31.1	6.3
0 - 17 години	29.6	12.0
18 - 64 години	30.0	7.6
65+ години	29.0	5.7
Риск от бедност		
Общо	10.7	3.3
Мъже	10.9	4.6
Жени	10.6	3.0
0 - 17 години	17.2	8.1
18 - 64 години	11.4	3.5
65+ години	5.1	2.4
Материални и социални лишения (нова дефиниция)		
Общо	26.6	6.2
Мъже	24.5	7.2
Жени	28.5	6.2
0 - 17 години	29.6	12.0
18 - 64 години	25.6	7.6
65+ години	26.5	5.4

Повече информация и данни за индикаторите за бедност и социално включване са достъпни в Информационна система „Инфостат“ (https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/module.jsf?x_2=44) и на сайта на НСИ, раздел „Социално включване и условия на живот“ (<http://www.nsi.bg/node/8252/>).